

Sygn. akt I C 43/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 października 2016 roku

Sąd Okręgowy w Elblągu Wydział I Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Dorota Zientara

Protokolant: stażysta Joanna Michaliszyn

po rozpoznaniu w dniu 26 września 2016 r. w Elblągu

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) w W.

przeciwko R. J. i Towarzystwu (...) Spółce Akcyjnej w W.

o zapłatę

1. zasądza od pozwanego Towarzystwa (...) Spółki Akcyjnej w W. na rzecz powoda (...) w W. kwotę 108.000 zł /sto osiem tysięcy złotych/ z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 24 czerwca 2016 r. do dnia zapłaty;
2. w pozostałym zakresie oddala powództwo;
3. zasądza od pozwanego Towarzystwa (...) Spółki Akcyjnej w W. na rzecz powoda kwotę 6.749 zł /sześć tysięcy siedemset czterdzieści dziewięć złotych/ tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sygn. akt I C 43/16

UZASADNIENIE

Powód (...) w W. wniósł o zasądzenie od pozwanego R. J. kwoty 12 000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 12 lipca 2010 r. do dnia zapłaty i kosztami procesu.

W uzasadnieniu pozwu wskazał, że w dniu 11 maja 2006 r. w L., z nieuzasadnionych przyczyn 8 letni D. P. wjechał pod koła pojazdu ciężarowego marki M. nr rej (...), kierowanego przez K. R. (1), pracownika pozwanego. Powód wypłacił rodzicom zmarłego chłopca kwotę 12 000 zł odszkodowania. Wobec tego, że pozwany, będący właścicielem pojazdu i pracodawcą sprawcy szkody, nie dopełnił obowiązku zawarcia umowy ubezpieczenia obowiązkowego posiadaczy pojazdów mechanicznych, powodowi przysługuje roszczenie o zwrot spełnionego świadczenia.

Pozwany R. J. wniósł o oddalenie powództwa. Wskazał, że winę za zaistnienie śmiertelnego wypadku ponoszą rodzice małoletniego. Brak ubezpieczenia OC samochodu ciężarowego nie był przez pozwanego zawiniony, gdyż samochód był przebudowywany i przed zakończeniem prac nie mógł zostać zarejestrowany, ani ubezpieczony. Przejazd samochodem w momencie wypadku odbywał się bez zgody i wiedzy pozwanego.

Pismem z dnia 13 stycznia 2016 r. powód rozszerzył żądanie pozwu, domagając się zasądzenia od pozwanego kwoty 157 537,88 zł z ustawowymi odsetkami liczonymi od kwoty 12 000 zł od dnia 12 lipca 2010 r. do dnia zapłaty oraz od kwoty 145 537,88 zł od dnia 16 grudnia 2015 r. do dnia zapłaty.

W uzasadnieniu wskazał, że w dniach 23 i 27 października 2015 r., wykonując wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie, w sprawie o sygn. XXV C (...) oraz Sądu Apelacyjnego w Warszawie, w sprawie o sygn. VI ACa (...), wypłacił na rzecz rodziców zmarłego chłopca – łącznie kwotę 139 311, 78 zł, zaś w dniu 30 października 2015 r. wypłacił na rachunek Sądu Okręgowego w Warszawie kwotę 6 226,10 zł.

Pozwany, pomimo pokierowanych do niego wezwań, nie zwrócił świadczenia spełnionego przez Ubezpieczeniowy Fundusz Gwarancyjny w W..

Postanowieniem z dnia 28 stycznia 2016 r. Sąd Rejonowy w Działdowie stwierdził swoją niewłaściwość i przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu w Elblągu jako właściwemu rzeczowo i miejscowo.

Na rozprawie w dniu 23 lutego 2016 r. pozwany R. J. podniósł, że wedle informacji z bazy Ośrodka (...), posiadacz pojazdu ciężarowego M. nr rej (...) w dniu zdarzenia był ubezpieczony w zakresie odpowiedzialności cywilnej w Towarzystwie (...) S.A. w W..

Pismem z dnia 7 czerwca 2016 r. powód złożył wniosek o wezwanie do wzięcia udziału w sprawie w charakterze pozwanego Towarzystwa (...) S. A. w W.. W uzasadnieniu tego wniosku wskazano, że w piśmie z dnia 8 marca 2016 r. stanowiącym odpowiedź na zobowiązanie Sądu, wskazany wyżej ubezpieczyciel podał, iż w dniu 11 maja 2006 r. została zawarta umowa ubezpieczenia, dla której wystawiono polisę nr (...). Umowa, zawarta przez pozwanego R. J., obejmowała okres od dnia 11 maja 2006 r. do dnia 10 maja 2007 r. i dotyczyła pojazdu marki M. nr rej (...), a zatem obowiązywała w dacie zaistnienia wypadku.

Postanowieniem z dnia 16 czerwca 2016 r. Sąd Okręgowy w Elblągu wezwał do udziału w sprawie w charakterze pozwanego Towarzystwo (...) Spółkę Akcyjną w W..

Pozwany Towarzystwo (...) Spółka Akcyjna w W. wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie od powoda kosztów procesu według norm przepisanych.

W uzasadnieniu wskazał, że zgłoszenie szkody pozwanemu ubezpieczycielowi nastąpiło wraz doręczeniem postanowienia o wezwaniu go do udziału w sprawie, stąd za niezasadne uznać należy roszczenie odsetkowe. Ponadto pozwany zakwestionował zasadność obciążenia go kosztami sądowymi we wszystkich postępowaniach objętych przedmiotową sprawą. Podkreślił, że nie był stroną wskazanych postępowania i nie miał wpływu na ich wynik. Powstanie tych kosztów nie pozostaje w adekwatnym związku przyczynowym ze zdarzeniem, stąd wykracza poza zakres obowiązku odszkodowawczego w rozumieniu art. 361 k.c.

W piśmie procesowym z dnia 8 sierpnia 2016 r., pozwany Towarzystwo (...) Spółka Akcyjna w W. podniósł, że nie istnieje materialnoprawna podstawa prawna, która uzasadniałaby roszczenie, z którym wystąpił przeciwko niemu Ubezpieczeniowy Fundusz Gwarancyjny w W.. Ponadto pozwany podniósł zarzut przedawnienia roszczenia w zakresie kwoty 12 000 zł oraz w zakresie odsetek należnych od tej kwoty.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 11 maja 2006 r. w L., na skrzyżowaniu ul. (...) poruszający się rowerem, wjechał z chodnika na jezdnię pod jadący samochód ciężarowy marki M. nr rej. (...), kierowany przez K. R. (2). Wskutek tego wypadku D. P. poniósł śmierć na miejscu.

Pojazd ciężarowy marki M. nr rej. (...) stanowił własność R. J. i był wykorzystywany na potrzeby prowadzonej przez niego działalności gospodarczej Firma Handlowo – Usługowa (...) R. J.. Kierujący pojazdem K. R. (2) w chwili wypadku wykonywał obowiązki pracownicze na rzecz pozwanego.

(dowód: umowa o pracę k. 15, zeznania świadka K. R. (2) k. 51 – 53, zeznania pozwanego k. 322 v, nagranie k. 324)

W zakresie odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych, posiadacz pojazdu M., o nr rej. (...) ubezpieczony był w Towarzystwie (...) Spółce Akcyjnej w W.. Umowę zawarto w dniu 11 maja 2006 r.

(bezsporne, nadto: informacje o polisie z bazy Ośrodka (...) k. 175)

Rodzice zmarłego chłopca – I. P. i K. P. zgłosili szkodę powodowi - (...) w W., gdyż z ustaleń dokonanych w postępowaniu przygotowawczym wynikało, że posiadacz pojazdu nie dopełnił obowiązku wpłaty drugiej raty składki za ubezpieczenie obowiązkowe, a w konsekwencji pojazd, który uczestniczył w zdarzeniu, nie był objęty ochroną ubezpieczeniową.

W toku postępowania likwidacyjnego powód wypłacił rodzicom D. P. kwotę 12 000 zł tytułem odszkodowania za znaczne pogorszenie sytuacji życiowej wskutek śmierci syna.

Pismem z dnia 2 czerwca 2010 r., doręczonym w dniu 11 czerwca 2010 r., powód wezwał pozwanego R. J. do zapłaty kwoty 12 000 zł tytułem zwrotu świadczeń wypłaconych I. P. i K. P.. R. J. nie uiszczył wskazanej w wezwaniu kwoty.

(dowód: wezwanie do zapłaty k. 10, pismo z dnia 21 czerwca 2010 r. k. 11, pismo z dnia 8 października 2010 r. k. 12, pismo z dnia 19 czerwca 2009 r. k. 13, zawiadomienie o przyznaniu świadczenia k. 13 v, arkusz likwidacji szkody k. 14)

Wyrokiem z dnia 8 maja 2014 r. Sąd Okręgowy w Warszawie w sprawie z powództwa I. P. i K. P. przeciwko (...) w W. zasądził od pozwanego na rzecz powodów następujące kwoty:

- po 55 000 zł tytułem zadośćuczynienia wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 21 marca 2012 r. do dnia zapłaty (punkt I i II),

- po 1 200 zł tytułem skompensowanych kosztów zastępstwa procesowego.

Ponadto nakazano pobrać od pozwanego (...) w W. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Warszawie kwotę 6 226,10 zł tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych.

Wyrokiem z dnia 15 października 2015 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie zmienił powyższy wyrok w punkcie I i II w ten tylko sposób, że zasądzone kwoty 55 000 zł z odsetkami obniżył do kwot po 48 000 zł z odsetkami oddalając powództwo o zasądzenie na rzecz powodów kwot po 7 000 zł z odsetkami.

(bezsporne, nadto wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 8 maja 2014 r. w sprawie XXV (...) wraz z uzasadnieniem k.118- 139, wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 15 października 2015 r. w sprawie VI A Ca(...) wraz z uzasadnieniem k. 140 - 149)

W dniach 23 i 27 października 2015 r. powód, wykonując powyższe wyroki, wypłacił na rzecz I. P. i K. P. kwoty po 69 655,89zł, w tym: 48 000 tytułem należności głównej, 20 455,89 zł tytułem odsetek, 1 200 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

W dniu 30 października 2015 r. wpłacił na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Warszawie kwotę 6 226,10 zł tytułem kosztów sądowych.

(bezsporne, nadto: potwierdzenia realizacji przelewu k. 150 - 152)

Pismem z dnia 17 listopada 2015 r., doręczonym w dniu 30 listopada 2015 r., powód wezwał pozwanego R. J. do zapłaty kwoty 157 537,88 zł tytułem zwrotu świadczeń wypłaconych I. P. i K. P. oraz kwot uiszczonych na rzecz Sądu Okręgowego w Warszawie tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych. R. J. nie uiszczył wskazanych w wezwaniu kwot.

(bezsporne, nadto pismo z dnia 17 listopada 2015 r. k. 153- 155)

Pozwany R. J. ma na utrzymaniu żonę oraz troje dzieci w wieku szkolnym, prowadzi działalność gospodarczą przynoszącą dochód w wysokości około 5 000 zł miesięcznie uzyskuje także dodatkowe dochody ze świadczenia usług polegających na układaniu palet. W ramach prowadzonej przez siebie działalności gospodarczej zatrudnia 3 osoby na podstawie umowy o pracę oraz 10 osób na podstawie umowy zlecenia. Pozwany jest właścicielem domu jednorodzinnego o powierzchni 100 m² oraz działki o powierzchni 4,5 ara.

(dowód: zeznania pozwanego k. 322 v, nagranie k. 324).

Sąd zważył co następuje:

Stan faktyczny ustalono na podstawie okoliczności bezspornych, zeznań wskazanych świadków, zeznań powoda oraz dokumentów urzędowych i prywatnych, których autentyczność nie budziła żadnych wątpliwości.

Podstawę prawną roszczenia powoda, skierowanego przeciwko pozwanemu R. J. stanowił przepis art. 110 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, (...) i (...) (tekst jednolity Dz. U. z 2013 r., poz. 392), zgodnie z którym z chwilą wypłaty odszkodowania, w przypadkach określonych w art. 98 ust. 1 pkt 3 i ust. 1 a, sprawca szkody i osoba, która nie dopełniła obowiązku zawarcia umowy ubezpieczenia obowiązkowego, o którym mowa w art. 4 pkt 1 i 2, są obowiązani do zwrotu Funduszowi spełnionego świadczenia i poniesionych kosztów. Z kolei podstawę prawną roszczenia skierowanego przeciwko pozwanemu ubezpieczycielowi stanowił przepis art. 14 a powołanej wyżej ustawy, zgodnie z którym w przypadku ustalenia przez Ubezpieczeniowy Fundusz Gwarancyjny odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń, (...) dochodzi od tego zakładu zwrotu wypłaconego odszkodowania i poniesionych kosztów.

Pomiędzy stronami nie było sporu, że (...) w W., wypłacił I. P. i K. P. świadczenia z tytułu zadośćuczynienia i odszkodowania w kwocie ustalonej przez sąd, a nadto w kwocie przyznanej w postępowaniu likwidacyjnym. Pozwani nie kwestionowali wysokości tych świadczeń. Bezspornym pozostawało również, że pozwany zwrócił rodzicom zmarłego dziecka koszty procesu oraz uiszczył na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Warszawie koszty sądowe.

Rzeczą sądu w niniejszej sprawie w pierwszej kolejności było ustalenie, czy w momencie zdarzenia posiadacz pojazdu ciężarowego marki M. nr rej. (...) posiadał ubezpieczenie odpowiedzialności pojazdów mechanicznych. W sprawie ostatecznie niespornym było, że w dniu zdarzenia, tj. w dniu 11 maja 2006 r. pozwany R. J. zawarł z pozwanym Towarzystwem (...) Spółką Akcyjną w W. umowę odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych, dla której wystawiono polisę nr (...). Poza sporem pozostawało również, że ochroną ubezpieczeniową objęto szkody związane z ruchem opisanego wyżej pojazdu ciężarowego marki M. w okresie od dnia 11 maja 2006 r. do dnia 10 maja 2007 r.

Zgodnie z art. 39 ust. 1 - 3 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, (...) i (...), w brzmieniu obowiązującym w dacie zawarcia umowy, odpowiedzialność zakładu ubezpieczeń rozpoczyna się z chwilą zawarcia umowy i zapłacenia składki ubezpieczeniowej lub jej pierwszej raty, z zastrzeżeniem ust. 2 i 3 (art. 39 ust. 1). Jeżeli w umowie ubezpieczenia zakład ubezpieczeń wskazał późniejszy termin płatności składki lub jej pierwszej raty, odpowiedzialność zakładu ubezpieczeń rozpoczyna się z chwilą zawarcia umowy (art. 39 ust. 2). Termin rozpoczęcia odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń inny niż określony w ust. 1 i 2 można określić w umowie ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych wtedy, gdy umowę zawiera się: na okres krótszy niż 12 miesięcy w przypadkach określonych w art. 27 ust. 1; przed zarejestrowaniem pojazdu mechanicznego, o którym mowa art. 2 pkt 10 lit. a, oraz pojazdu historycznego; na okres kolejnych 12 miesięcy przed rozpoczęciem tego okresu (art. 39 ust. 3).

W odróżnieniu od ogólnych reguł umowy ubezpieczenia (art. 814 k.c.), odpowiedzialność zakładu ubezpieczeń z tytułu ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej rozpoczyna się z chwilą zawarcia umowy i zapłacenia w całości składki ubezpieczeniowej lub jej pierwszej raty (z zastrzeżeniem ust. 1a, 2, 3 analizowanego przepisu). Zeznania pozwanego R. J. co do okoliczności i momentu zawarcia tej umowy były niekonsekwentne. Pozwany ubezpieczyciel nie kwestionował jednak ostatecznego stanowiska R. J., wedle którego w momencie zdarzenia posiadacz pojazdu objęty był ochroną ubezpieczeniową.

Skoro pozwany R. J. dopełnił obowiązku zawarcia umowy ubezpieczenia obowiązkowego, to powód nie mógł skutecznie dochodzić od niego zwrotu wypłaconych świadczeń i poniesionych kosztów. W takiej sytuacji odpowiedzialność gwarancyjną z tytułu zawarcia umowy ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych za skutki zdarzenia z dnia 11 maja 2006 r. ponosił pozwany ubezpieczyciel, stąd na podstawie art. 14 ust. 4 a ustawy z dnia 22 maja 2003 r. powodowi przysługiwało w stosunku do niego roszczenie o zwrot wypłaconego odszkodowania i poniesionych kosztów.

Przechodząc do oceny wysokości roszczenia, z którym wystąpił powód, wskazać trzeba, że zgodnie z przywołanym już wyżej art. 14 ust. 4 a ustawy z dnia 22 maja 2003 r. zakład ubezpieczeń obowiązany jest zwrócić (...) wypłacone odszkodowanie i poniesione przez niego koszty. Normy tej jednak nie można odczytywać w oderwaniu od systemu prawnego, w tym konkretnym przypadku - w oderwaniu od art. 361 § 1 k.c., statuującego odpowiedzialność zobowiązanego do naprawienia szkody tylko za normalne następstwa jego działania lub zaniechania. Do takich normalnych następstw nie należy ani obowiązek zapłaty poszkodowanym przez Fundusz odsetek za opóźnienie w spełnieniu przez niego świadczenia, ani obowiązek poniesienia kosztów związanych z procesem, gdyby bowiem wypłacił całą należność dobrowolnie i we właściwym terminie, tego rodzaju wydatki po jego stronie by nie powstały (tak Sąd Apelacyjny w Katowicach w wyroku z dnia 2 lipca 2005 r. w sprawie I ACa (...)). Takie rozumienie art. 14 a ust. 4 ustawy nie pozostaje w sprzeczności z jego literalnym brzmieniem, koszty, o których w tej normie mowa, rozumieć bowiem należy jako wydatki związane z likwidacją szkody, na przykład wynagrodzenie biegłych.

Za nieskuteczny Sąd uznał podniesiony przez pozwanego ubezpieczyciela zarzut przedawnienia roszczenia w zakresie kwoty 12 000 zł, wypłaconej uprawnionym tytułem odszkodowania w postępowaniu przesądowym. Art. 118 k.c. stanowi, że regułą jest przedawnienie dziesięcioletnie i trzyletnie. To ostatnie przewidziane jest tylko dla roszczeń o świadczenia okresowe i roszczeń związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej, a zatem regułą jest przedawnienie dziesięcioletnie. (...) w W. nie prowadzi działalności gospodarczej; jest instytucją wykonującą zadania określone w ustawie (por. art. 96 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych).

W myśl art. 120 § 1 k.c. bieg przedawnienia rozpoczyna się od dnia, w którym roszczenie stało się wymagalne. Jeżeli wymagalność roszczenia zależy od podjęcia określonej czynności przez uprawnionego, bieg terminu rozpoczyna się od dnia, w którym roszczenie stałoby się wymagalne, gdyby uprawniony podjął czynność w najwcześniejszym możliwym terminie. Oczywiście jest, że bieg terminu nie mógł się rozpocząć przed wypłatą świadczenia (24 czerwca 2009 r.), a skoro tak to o przedawnieniu nie może być mowy.

Mając na uwadze powyższe, Sąd uznał za usprawiedliwione roszczenie powoda w zakresie wypłaconych pokrzywdzonym kwot tytułem odszkodowania i zadośćuczynienia w łącznej wysokości 108 000 zł. Od tej sumy powodowi należały się odsetki ustawowe za opóźnienie, to jest od 24 czerwca 2016 r., czyli od dnia następnego po dniu doręczenia postanowienia o wezwaniu do udziału w sprawie w charakterze pozwanego (k. 276 v). O ustawowych odsetkach za opóźnienie orzeczono na podstawie art. 481 § 1 i 2 k.c., uwzględniając, że roszczenie, z którym pozwany wystąpił miało charakter bezterminowy, a więc winno być spełnione w terminie wynikającym z wezwania (art. 455 k.c.). W pozostałym zakresie powództwo oddalono.

O kosztach procesu rozstrzygnięto na podstawie art. 100 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 k.p.c. oraz § 6 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. 2013, poz. 490 j.t.).

Zgodnie ze wskazaną zasadą odpowiedzialności za wynik procesu strony powinny ponieść jego koszty w takim stopniu, w jakim przegrały sprawę, a zatem powód w 31,40 %, zaś pozwany ubezpieczyciel w 68,6%. Powód poniósł koszty procesu w kwocie 11 494 zł, w tym 600 zł – opłata od pozwu, 7 277 zł – opłata od rozszerzonego powództwa, 17 zł – opłata skarbową od pełnomocnictwa, 3600 zł – wynagrodzenie radcy prawnego. Odnosząc sumę tych kosztów do

stopnia, w jakim zostało uwzględnione powództwo, powodowi przysługiwałby zwrot kosztów procesu w wysokości 7 884,90 zł (11 494 zł x 68,60%).

Pozwany mógł domagać się zwrotu wynagrodzenia radcy prawnego świadczącego jemu pomoc prawną (3 600 zł), a nadto opłaty skarbowej od udzielonego pełnomocnictwa (17 zł). Odnosząc ten koszt do stopnia w jakim zostało oddalone powództwo, pozwanemu przysługiwał zwrot kosztów procesu w kwocie 1 135,70 zł (3 617 zł x 31,4%) . Po dokonaniu potrącenia tych należności, tytułem zwrotu kosztów procesu zasądzono od pozwanego na rzecz powoda kwotę 6 749 zł (7 884,90 zł – 1 135,70 zł).